49. Perjantaina 4 päivänä toukokuuta 1990

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Siv.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotukset laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta 1532

Hallituksen esitys n:o 3
Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 29

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta 1537

Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 34

3) Ehdotus laiksi Ystävyyden puistosta 1538

Hallituksen esitys n:o 204/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 35

4) Ehdotukset laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 1542

Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 36

5) Ehdotus laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta 1543

Hallituksen esitys n:o 211/1989 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 37

Esitellään:

6) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta 1544

7) Hallituksen esitys n:o 46 laeiksi työttömyysturvalain 22 §:n ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä laiksi koulutus- ja erorahastosta 1547

Pöydällepanoa varten esitellään:

8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta testamentin valvontaa koskevien säännösten kumoamisesta (HE n:o 1) 1549

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä eläinlääkintähuoltolaiksi (HE n:o 252/1989 vp.) ... „

10) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10 vuoden 1988 valtiopäivillä lepäämään jätetystä ehdotuksesta laiksi lasten päivähoidosta annetun lain 3 §:n 1 ja 3 momentin kumoamisesta ..... „

Siv.
11) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä laiksi henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa (HE n:o 247/1989 vp.) 1549

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat E. Aho, Ahonen, Almgren, Björklund, Elo, Hacklin, Hilpelä, Holvitie, Juhantalo, Järvenpää, Kanerva, Kemppainen, Kietäväinen, Laitinen, Lamminen, Metsämäki, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Pekkarinen, Pokka, Riihijärvi, Saastamoinen, Salolainen, Seppänen, Sillanpää, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Tykkyläinen, Westerlund ja Viljanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pekkarinen, Paasio ja Westerlund.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Kanerva, Paasio, Salolainen ja Suominen ja yksityisasioiden takia edustajat E. Aho, Juhantalo, Metsämäki, Pokka, Saastamoinen, Sillanpää, Taina ja Westerlund, tämän kuun 9 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Holvitie, Lamminen ja Tykkyläinen sekä virkatehtävien takia 10 päivään edustajat Hacklin ja Tiuri, 11 päivään edustajat Björklund, Elo ja Hilpelä ja 15 päivään ed. Särkijärvi.

Suomen Kansan Demokraattisen Liiton eduskuntaryhmän uusi nimi ja paikat istuntosalissa

Puhemies: Suomen Kansan Demokraattisen Liiton eduskuntaryhmän puheenjohtaja on 2 päivänä kuluvaa toukokuuta päivätyllä kirjeellään ilmoittanut eduskunnan puhemiehelle, että Suomen Kansan Demokraattisen Liiton eduskuntaryhmä on päättänyt ryhtyä käyttämään mainitusta päivästä alkaen nimeä Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä - Vänsterförbundets riksdagsgrupp.

Tämän johdosta kansliatoimikunta, jonka on työjärjestyksen mukaan tehtävä ehdotus eduskuntaryhmien keskinäisestä istumajärjestyksestä täysistuntosalissa, ehdottaa, että Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän jäsenille varataan paikat Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen eduskuntaryhmän ja Demokraattisen Vaihtoehdon eduskuntaryhmän väliin eli Suomen Kansan Demokraattisen Liiton eduskuntaryhmällä olleille paikoille.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella viime huhtikuun 27 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 44, joka nyt on jaettu edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 168 ja 171. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laiksi kansanedustajain vaaleista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 3
Lakialoitteet n:ot 34/1988 vp. ja 3
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3
Suuren valiokunnan mietintö n:o 29

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Anttila: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys, jonka tarkoituksena on siirtää Hämeen eteläisestä vaalipiiristä neljä kuntaa, Kylmäkoski, Viiala, Toijala ja Valkeakoski, Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin, on tullut ratkaisevaan käsittelyyn, jolloin päätämme siitä, hyväksytäänkö tämä esitys vai hylätäänkö se.

Tämän hankkeen lähtökohtahan on Pirkanmaan maakuntaliiton esitys, joka käynnisti hankkeen valmistelun melko pian viime eduskuntavaalien jälkeen, kun hallitus oli maahan muodostettu. Asiaa valmisteli Lauri Tarastin toimikunta, joka päätyi siihen, että tätä uudistusta ei toteuteta. Kuitenkin poliittiset voimat alueella ja erityisesti Valkeakosken suunnalla tekivät työtä sen eteen, että asia tulisi uudelleen esille, ja niin kunnat jättivät asiasta hakemuksen, jonka pohjalta esitys nyt on käsittelyssä.

On kuitenkin muistettava, että kahdessa näistä kunnista esitys tehtiin äänestyksen jälkeen kunnanvaltuustossa, ei siis suinkaan yksimielisesti. Toisekseen on todettava, että tässä kyseessä on pitkälti alueiden välinen valtapolitiikka. Tässä heikennetään Hämeen eteläistä vaalipiiriä ja samalla vahvistetaan Pirkanmaan eli Tampereen aluetta.

On erittäin mielenkiintoista nähdä, jatkuuko sama käytäntö ensi vaalien jälkeen, että kuntien anomuksille annetaan näin painava merkitys. Meillä saattaa olla varsin monennäköisiä vaalipiirejä, jos mahdollisuus vaalipiirirajojen tarkistamiseen perustetaan vain siihen, että kunta tekee siitä anomuksen. Totta kai kunnalliselle päätöksenteolle tulee antaa tietty merkitys, mutta valtionhallinnossa asioita on voitava tarkastella kokonaisuuksia ja erityisesti toimivia kokonaisuuksia mielessä pitäen.

Etelä-Hämeessä olemme kaiken aikaa nähneet tämän hankkeen ensinnäkin syntyneen tulevia vaaleja ajatellen aivan liian myöhään. Jo nyt esitys on vaikeuttanut kovasti vaaleihin valmistautumista, koska Hämeen eteläisessä vaalipiirissä ei ole ollut selvyyttä vaalipiirirajoista.

Ehdotankin, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylätään, koska se ei tuo niitä parannuksia eikä aluekokonaisuuksia, joita esimerkiksi Urjalan kunta olisi toivonut uudistukseen kantaa ottaessaan. Se tuo ainoastaan vaalipiirirajan Kylmäkosken ja Urjalan kunnan väliin, ja siitä huolimatta mm. Urjalalla on jatkossakin yhteistoimintaa Tampereen suuntaan niin kuin Lounais-Hämeen ja Hämeenlinnankin suuntaan. Kaiken kaikkiaan tällä ei ongelmia ratkaista. Pikemminkin se palvelee valtapoliittisia tarkoitusperiä.

Ed. Jokinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Anttilan puheenvuoron johdosta haluan todeta, että muutaman vuosikymmenen ajan myös näitä asioita seuranneena ja juuri tätä aluetta ja sen ihmisiä tuntevana voin vakuuttaa, että ihan tavalliset ihmiset ovat siellä hyvin pitkään halunneet tätä päätöstä. He ovat useaan kertaan myös kansanedustajille tästä yhteyksiä ottaneet, joten tämä ei ole siltä pohjalta mitenkään uusi eikä tavallisten ihmisten toiveiden vastainen, vaan heidän toivomansa ratkaisu.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Jokiselle haluaisin muistuttaa siitä, että alueella mm. Aamulehti suoritti gallupin, jonka tuloksena edes puolet alueen väestöstä ei pitänyt esitettyä hanketta tarpeellisena. Totuushan tässä on se, että alueen väestö ei tätä ole ollut haluamassa, vaan ainoastaan maakuntapoliittiset ja valtapoliittiset lähtökohdat. Alueen väestöstä alle puolet kannatti tätä hanketta.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sen verran kuin tiedän meidän kannattajakuntamme ja järjestöväkemme mielipiteistä, niin Tampere on luonnollinen suuntautuminen Valkeakosken alueella ja muissa kunnissa, mistä nyt on kyse. Meidän järjestörakenteessamme nämä kunnat kuuluvat Tampereen piirijärjestöihin, ja väki on kokenut erittäin kiusallisena aina sen, että heidät on erotettu tästä luonnollisesta yhteydestä vaalien tullen. Näin ollen ainakin kansandemokraattisessa ja jos nyt voi sanoa vasemmistoliittolaisessa väessä tämä on luonnollinen ratkaisu, ja sen vuoksi kannatan hallituksen esitystä.

Ed. Savolainen: Arvoisa puhemies! Laki etenee määrätietoisesti päätökseensä tänään tässä salissa. On valitettavaa, että hyvinvointiyhteiskunnassa alennutaan tämän kokoisiin hallinnonuudistusaskeliin, jotka toimivat vain erilaisten poliittisten pelien hyväksi. Suomessa olisi ollut ja on edelleenkin runsaasti hallinnollista vanhoillisuutta, jälkeenjääneisyyttä, jossa olisi odottanut hallituksen ripeitä ja määrätietoisia toimenpiteitä uudistukseksi. Mutta sellaista ei ole tapahtunut, vaan hallitus on antanut lakiesityksen, joka osoittaa kovin pientä otetta hallinnon uudistamisessa ja palvelee vain muita pyrkimyksiä. Odotan tulevaisuudessa hallitukselta määrätietoisempaa hallinnon uudistamistyötä suomalaisissa vanhoillisissa hallintokuvioissa.

Herra puhemies! Kannatan ed. Anttilan ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Minä en ole Hämeen läänin kummastakaan vaalipiiristä valittu kansanedustaja, mutta olen hämmästynyt asian esille ottamisesta ja sen käsittelystä perustuslakivaliokunnassa, jossa olin mukana. Ihmetyttää, että näin heikoilla perusteilla tuodaan vaalipiirijakoa koskeva muutosesitys aivan erillisenä asiana, niin kuin tämä olisi kaikkein suurimpia epäkohtia. Yhdyn täysin ed. Anttilan ja ed. Savolaisen kritiikkiin, jota he esittivät.

Jos meillä lähdetään vaalipiirimuutoksia tarkistelemaan, silloin käsittääkseni pitäisi lähteä siitä, että ehkä Turun ja Porin sekä Hämeen läänit muodostettaisiin yhdeksi vaalipiiriksi kumpikin. Sittenkin ne olisivat pienempiä kuin esimerkiksi Uudenmaan läänin vaalipiiri. Ne ovatkin ainoita läänejä, missä lääni on jaettu kahteen vaalipiiriin.

Niin kuin ed. Anttila mainitsi, maakuntapoliitikot pitävät nyt jollakin tavoin elintärkeänä maakunnan kehittämisen kannalta, miten kansanedustajat, jotka läänistä valitaan, ovat jaetut kahden vaalipiirin kesken. Minusta tämä ei ole millään tavoin relevantti perustelu, ja yhdyn siihen ihmettelyyn, jota parissa puheenvuorossa on esitetty, että näin kevyillä perusteilla lähdetään suorittamaan hallinnollisia muutoksia, joita ei voida asiallisilla syillä perustella.

Minä olen tietoinen siitä, että asia menee ilmeisesti eduskunnan kolmannessa käsittelyssä läpi. Katson kuitenkin velvollisuudekseni kannattaa ed. Anttilan ehdotusta lakiehdotuksen hylkäämiseksi. Tulee ainakin silloin oma mielipide merkityksi eduskunnan pöytäkirjaan.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Haluan kohdistaa vastauspuheenvuoroni ed. Savolaiselle ja totean, että ei ole mitenkään väärin, jos pienetkin ongelmat korjataan, pienet ongelmat, jotka tässä tapauksessa ovat olemassa, nimittäin se, että kyseiset kunnat ovat tällä hetkellä ehdottomasti väärässä vaalipiirissä. Tämä on paljon tärkeämpää kuin se, että valvotaan yksityisten kansanedustajien näkemyksiä siitä, miten heidän on helpompi päästä eduskuntaan tai vaikeampi päästä tänne. Tästä on vastapuolella kysymys. Tärkeätä on se, että omat saadaan tavallaan omiensa luokse eli siirretään kunnat, jotka ovat ilmoittaneet halunsa kuulua Hämeen pohjoiseen vaalipiiriin, jolla muutoksella, kuten sanoin, tulevassa läänikysymyksessä on myös merkitystä. Tässä on kaikkein tärkeintä kuntien näkemysten huomioiminen järkevältä pohjalta ja järkevältä perustalta. Tämä suuntaus on aivan oikea.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Ottamatta sen enempää kantaa tarkoituksenmukaisuuteen totean lähinnä ed. Anttilan puheenvuoron johdosta, jossa hän viittasi siihen, että pitäisi nähdä tässä yhteydessä asian kokonaisuus ja valtion viranomaisten tulisi harkintavaltaa käyttää: Jotenkin on ristiriitaista ja kovin valikoivaa, että kun on kysymys vaalipiirijaosta, kuntien kannalla ei tunnu olevan merkitystä, mutta kun on kysymys esimerkiksi kunnallisen jaotuksen muutoksesta, silloin valtion viranomaiset eivät saa eivätkä voi käyttää kokonaisuuteen ja kokonaisvaltaisuuteen liittyvää harkintavaltaa. Silloin ed. Anttilan edustaman puolueen mielestä pitää ehdottomasti kunnioittaa hyvinkin pienten kunnallisten vähemmistöjen mielipidettä. Millä linjalla Suomen keskusta näissä asioissa on? Tässä tapauksessa kannat ovat kovin ristiriitaiset?

Ed. Savolainen: Herra puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Aittoniemelle totean, että ongelma ei ole se, että korjataan pieniä asioita. Ongelma on se, jos ei osatakaan korjata suuria asioita.

Ed. Saarisen puheenvuoroon totean, että Uudenmaan vaalipiirissäkin olisi varmasti ollut tarkentamisen varaa. Miksi tehtiin vain yksi vaalipiiritarkistus?

Ed. Gustafsson: Arvoisa puhemies! En ole kiivaillut asiassa suuntaan enkä toiseen. Itse asiassa suhteeni koko vaalipiirimuutokseen on aika neutraali. Mutta en malta olla toteamatta sitä, että kun ajattelemme Valkeakosken likeistä taloudellista, kulturellista, urheilullista ym. yhteyttä Tampereeseen ja Pirkanmaalle, onhan tämä luonnollinen ratkaisu, jota me olemme tekemässä.

Mutta, herra puhemies, pyysin puheenvuoron varsinaisesti sen takia, että kolmeen vuoteen tapahtui ensimmäisen kerran niin, että olen täysin samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi käyttämässään puheenvuorossa.

Ed. Tenhiälä: Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoroon. Jos ed. Aittoniemen logiikan mukaan kuljetaan, silloin hänen olisi pitänyt olla tukemassa sitä, että Hämeestä olisi muodostettu yksi yhtenäinen vaalipiiri eikä niin kuin nyt on tapahtumassa.

Toisaalta ed. Saarisen puheenvuoroon: Ed. Saarinen ei ole seurannut ollenkaan kuntien kannanottoja kokonaisuudessaan muissa asioissa kuin ilmeisesti tässä kysymyksessä Etelä-Hämeen osalta.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ed. Saariselle voisi yrittää esittää aivan hyvin vastakysymyksen: Mikä on hallituksen linja silloin, kun kuntien kanta otetaan huomioon? Aivan tuoreessa muistissa on erikoissairaanhoitolain täytäntöönpanopäätös, jolla maahan muodostettiin sairaanhoitopiirit. Siellä varsin radikaalilla tavalla käsiteltiin kuntien kantoja. Tässä olisi minusta ed. Saariselle aivan hyvä kysymys: Mikä on ollut peruste, kun silloin ei noudatettu kuntien kantaa, kun sitä nyt kyseessä olevassa asiassa pidetään todellisena ainoana ratkaisun pohjana?

Ed. Joenpalo: Herra puhemies! Kun ed. Gustafsson lähti tekemään tunnustusta, että hän ensimmäiseen kertaan kolmeen vuoteen on samaa mieltä kuin ed. Aittoniemi, minäkin voin tehdä tunnustuksen, että olen ensimmäisen kerran pitkään aikaan samaa mieltä kuin ed. Anttila. Hän on tässä asiassa harvinaisen oikeassa ja puhunut vaihteeksi pelkkää asiaa. Olisi syytä tunnustaa sekä pirkanmaalaisten, satakuntalaisten että kymenlaaksolaisten, että tässä on pelattu kova poliittinen peli mukana sosialidemokraattinen vallankäyttö, kokoomuslainen vallankäyttö ja tulevat muut ratkaisut. Hämeen eteläistä on päätetty kupata, se on ollut kaikkein heikoin ja hajanaisin, ja se on nyt tehty. Me emme tälle ilmeisesti mitään voi. Voin vain onnitella taitavia taktikoita, poliittisia pelureita. Se on toinen juttu, mihin tällainen sitten pitkän päälle johtaa.

Ed. Saarinen: Herra puhemies! Ed. Savolaiselle totean, kun hän viittasi Uudenmaan vaalipiirin jakotarpeisiin, että jos henkilökohtaiselta kannalta asiaan perehtyy, minun pitäisi ehdottomasti vaatia sitä ja taistella sen puolesta, koska se olisi henkilökohtaisesti ilmeisen edullinen lohjalaiselle kansanedustajaehdokkaalle. Se todettakoon vain tässä yhteydessä.

Ed. Anttilalle sen verran, että olisi hyvä selvittää, miten suhtaudutaan kuntien näkemyksiin. Tässä tapauksessa kuntien tahtoa kunnioitetaan ja noudatetaan, ja sitä en pidä kovin pahana. Myönnän, että asia on hyvin herkkä ja kohdistuu tässäkin salissa istuviin edustajiin tavalla tai toisella. Siinä mielessä mielien herkistyminen on hyvin ymmärrettävää.

Ed. Mäkipää: Herra puhemies! Pirkanmaalaisena mutta Turun ja Porin pohjoisen vaalipiirin kansanedustajana täytyy myöntää, että tämä on ollut pientä näpertelyä, kun neljä kuntaa siirretään nyt Pohjois-Hämeen vaalipiiriin. Toivonkin, että tämän keskustelun myötä oikeusministeri asettaisi toimikunnan selvittämään ensinnäkin Pirkanmaan, Kainuun ja Satakunnan läänien perustamista ja samaan aikaan myös vaalipiirijakoa, ettei kansanedustajien tarvitsisi vuodesta toiseen jahkailla, miettiä ja keskustella näistä asioista. Minusta ainakin tuntuu, että meillä kansanedustajilla on paljon tärkeämpääkin tekemistä kuin tällainen pieni poliittinen peli.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Poliittinen tosiasiahan on paitsi kansanedustajien määrä myös se, että vaalipiirijaon muutos tultuaan hyväksytyksi myös vähentää ainakin jonkin verran määrällisesti Etelä-Hämeen

poliittista painoarvoa puolueisiin katsomatta. Tosiasia tietysti on, että kun kunnat enemmistöpäätöksin ovat päättäneet ratkaisunsa tehdä, kieltämättä hyvin vaikea kansanedustajienkaan on vastustaa kuntien päätöstä.

Tässä mielessä hallituksen linja toisaalta on ollut ainakin jossakin määrin johdonmukainen sen takia, että esimerkiksi Iitin — Kymen lääniin kuuluva — valtuusto yksimielisesti päätti juuri mainitussa erikoissairaanhoitolaissa pysyä Päijät-Hämeen keskussairaalassa siitä huolimatta, että Kymen läänin johto tätä vastusti, ja valtioneuvosto Iitin päätöstä myös kunnioitti.

Se, mikä erityisesti tähän puuhailuun liittyy, että asia äänestettäisiin yli vaalien, on väärin kyseisiä kuntia ja niiden asukkaita kohtaan sekä uutta eduskuntaakin kohtaan, jos näin kävisi. Sitä en kylläkään usko, koska silloin neljän vuoden ajaksi jäisi sellainen tila, jossa varsinaisesti kyseisillä kunnilla ei olisi sellaisia kansanedustajia edustamassa heitä kuin käytännössä pitäisi. Minusta tämän päätöksen, joka nyt tehdään, pitäisi myös riittää niille, jotka ovat esitystä vastustaneet.

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ed. Mäkipää otti aivan oikein esille sen, että pitäisi jatkossa lähteä valmistelemaan kolmen uuden läänin perustamista. Olen tyytyväinen, kun ed. Mäkipää toteaa sen rehellisesti, koska tällä ratkaisullahan pyritään asteittain Pirkanmaan läänin perustamiseen. Siinä mielessä kysynkin: Tarvitsemmeko me, viisimiljoonainen kansa, todella sellaisen määrän läänejä? Minusta pikemminkin pitäisi läänejä yhdistää kuin uusia perustaa ja käyttää hallintoon ohjattavat varat piristämään elinkeinoelämäämme ja kansainvälistymistä.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Tässä keskustelussa minua häiritsee se, että puhutaan kuntien tahdon toteuttamisesta sillä tavalla, että se koskee vain niiden kuntien käsityksiä, jotka johonkin haluavat siirtyä. Tällaisessa ratkaisussa, niin kuin täällä on todettu, vähennetään yhden alueen, Etelä-Hämeen alueen, poliittista painoarvoa. Ratkaisu koskee myös niitä kuntia, jotka eivät ole ilmaisseet haluansa siirtyä tai vastustavat toisten siirtymistä. Sielläkin on kuntia, kuntalaisia ja kuntalaisten tahto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Anttila ed. Savolaisen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahde, Aittoniemi, Ala-Harja, Alaranta, Antvuori, Backman, Björkstrand, Bärlund, Donner, Dromberg, Fred, Gustafsson, Haavisto, Halonen, Hautala, Hetemäki-Olander, Hietala, Hokkanen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Junnila, Jurva, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalima, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Knuuttila, Kohijoki, Korkia-Aho, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, P. Lahtinen, Laine, Laurila, Lax, U. Leppänen, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Löyttyjärvi, Maijala, Malm, Mattila, Melin, Miettinen, Moilanen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Niinistö, Nordman, Nyby, Nyman, Ollila, Paloheimo, Pelttari, Perho, Pesola, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puska, Pystynen, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rehn, Renlund, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Saapunki, Saarinen, Sasi, Savela, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Taxell, Tennilä, Turunen, Törnqvist, Uosukainen, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Wasz-Höckert,

Vihriälä, Vistbacka, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Anttila, Apukka, Astala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Joenpalo, Jokiniemi, Koistinen, Kokko, Laaksonen, Lapiolahti, P. Leppänen, Luttinen, Männistö, Mörttinen, Nieminen, Pekkarinen, Pietikäinen, Renko, Röntynen, Saari, Savolainen, Säilynoja, Tenhiälä, Tähkämaa, Uitto, Wahlström, Vastamäki, Viinanen, Virolainen, Vähäkangas ja Väänänen.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Alho, Kauppinen, Lehtosaari, Ryynänen ja Skinnari.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

E. Aho, Ahonen, Ajo, Almgren, Björklund, Elo, Hacklin, Hilpelä, Holvitie, Juhantalo, Järvenpää, Järvisalo-Kanerva, Kanerva, Kasurinen, Kemppainen, Kietäväinen, Laitinen, Lamminen, Liikanen, Metsämäki, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Pesälä, Pokka, Puolanne, Rauramo, Riihijärvi, Saastamoinen, Salolainen, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Tykkyläinen, Westerlund ja Viljanen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 36 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 40. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laiksi kuntajaosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 255/1989 vp.
Lakialoite n:o 7
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7
Suuren valiokunnan mietintö n:o 34

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 255 kuntajaon muuttamisesta on perusteltu ja oikean suuntainen. Tässä laissahan ehdotetaan kuntajaosta annettua lakia muutettavaksi niin, että päätösvalta valtuutettujen lukumäärästä ja monista muista tärkeistä asioista siirtyisi valtioneuvostolta lääninhallituksille ja jotkut tehtävät valtioneuvostolta kunnanvaltuustoille.

Tämän lain käsittelyn yhteydessä otettiin käsittelyyn myös laki- ja talousvaliokunnassa ed. Kietäväisen lakialoite n:o 7, joka pitää sisällään sen, että tällaisen muutoksen yhteydessä pitäisi suorittaa myös asianomaisia kuntia koskeva kansanäänestys. Tältä perustalta osa laki- ja talousvaliokunnan jäsenistöstä jätti vastalauseen, jossa todetaan, että voimassa olevan lain mukaan kuntajaon muuttamisen tarvetta ja mahdollisuuksia harkittaessa on otettava huomioon mm. asianomaisten valtuustojen kanta ja niiden alueitten asukkaiden mielipiteet, joita kuntamuutos koskee. Tällä tavalla kansanvaltaa tultaisiin lisäämään ja kuntalaisille annettaisiin suora mahdollisuus vaikuttaa siihen, minkälaisia ratkaisuja hallinnollisesti heidän asuinalueellaan tehdään. Tämän johdosta vastalauseen sisältönä on, että pitäisi pystyä suorittamaan kansanäänestys siltä osin kuin kuntaliitos alueita koskee.

Herra puhemies! Ehdotankin, että lain käsittelyn pohjaksi otetaan laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus, joka tarkoittaa sitä, että kuntajaon muuttamisen yhteydessä on toimitettava liitoskysymyksestä kansanäänestys. Äänestys ei olisi neuvoa-antava, vaan sen tulisi sitoa valtion viranomaisia asianomaisen liitoksen jatkokäsittelyssä.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Vihreät ovat olleet systemaattisesti demokratian laajentamisen ja myös kansanäänestyksen lisääntyvän käytön kannalla. Parhaillaan eduskunnassa valiokunnassa käsitellään neuvoa-antavaa kansanäänestystä, jonka yhtey-

dessä olemme esittäneet samoja pyrkimyksiä. Tämän ajattelun kanssa linjassa on se, että tässä nimenomaisessa tapauksessa olemme vastalauseen mukaisen ratkaisun kannalla.

Kannatan ed. Siuruaisen tekemää käsittelyn pohjaa koskevaa ehdotusta.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Hallituksen esitys tämän lain muuttamiseksi ei aiheuta puheenvuorotarvetta, mutta ilmoitan kuitenkin, että kristillinen liitto on myös pitänyt aina tarpeellisena ja tärkeänä kansalaisten kuulemista sellaisissa tärkeissä asioissa, joissa on kysymys mm. heidän peruspalveluistaan, ja kunnallisen jaotuksen muuttamisessa on aina kysymys tällaisista asioista.

On tärkeää, että kun kunnallista jaotusta muutetaan, siitä tehdään luotettava puolueeton selvitys ja tutkimus, jonka perusteella kuntalaiset voivat sanoa mielipiteensä kuntajaon muuttamisesta. Tämä tapahtuisi mielestämme parhaiten kansanäänestyksen kautta, jota oppositioryhmien esitys tähän mietintöön sisältyen tarkoittaa. Kannatamme siis tämän vastalauseeseen sisältyvän muutoksen ottamista nyt lakiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Siuruainen ed. Pulliaisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin vastalauseeseen sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Siuruaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 54 ei-ääntä; poissa 56. (Koneään. 2)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 8 b, 8 c, 15 a, 16, 41, 46 ja 47 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi Ystävyyden puistosta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 204/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8
Suuren valiokunnan mietintö n:o 35

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 35. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Suomen puolella pääasiassa Kuhmon kaupungin alueelle perustettava Ystävyyden puisto on kansallisesti ja kansainvälisesti tärkeä hanke. Kyseisen hankkeen valmistelua varten asetti ympäristöministeriö aikanaan kaikkia osapuolia edustavan työryhmän, jossa olivat edustettuna mm. Kuhmon kaupunki ja luonnonsuojelujärjestöt. Asia valmisteltiin asiaan kuuluvalla huolellisuudella. Työryhmä saikin aikaan yksimielisen esityksen. Hallitus antoi viime syksynä työryhmän mietinnön mukaisen lakiesityksen Ystävyyden puiston perustamisesta.

Ystävyyden puiston perustaminen pääasiassa Kuhmon kaupungin alueelle merkitsee kuitenkin sitä, että pinta-alaltaan monen Uudenmaan tai Varsinais-Suomen pienen kunnan suuruinen alue, yli 20 000 hehtaaria, siirtyy pysyvästi pois talouskäytöstä ja rajoituksista riippuen tärkeän jokamiehen oikeuden ulkopuolelle. Kuhmon työllisyystilanne on ollut koko maan pahin jo pitkään. Metsätalous on Kuhmon oloissa tärkein taloudellisen toiminnan perusta. Kuhmon kaupungissa on kuitenkin ymmärretty puiston perustamisen tarpeellisuus ja tärkeys. Tämän

vuoksi asian valmistelun yhteydessä saavutettiinkin yksimielisyys.

Eduskuntakäsittelyn aikana hallituspuolueet ovat kuitenkin päättäneet hallituksen aikanaan yksimielisesti antamasta lakiesityksestä poiketen edelleen laajentaa suojeltavan alueen pinta-alaa noin 1 650 hehtaarilla. Laajennettava alue on pääasiassa talousmetsää. Alueen laajennus merkitsee metsähallituksen Kuhmon hoitoalueen osalta lähes kymmenen pysyvän työpaikan menetystä aikaisempien työpaikkamenetysten lisäksi. Menetettävien työpaikkojen korvaamisesta ei ole kuitenkaan tehty mitään selvitystä. Lisäksi kaikki tiedämme, että eduskunnan lausumat työpaikkojen korvaamisesta ovat jääneet toteutumatta aikaisemmin. Laajennus ei ole myöskään ympäristöministeriön helmikuussa 1990 antaman selvityksen mukaan edes tarpeellinen tutkimustyön tai suojelullisten näkökohtien perusteella.

Edellä olevan perusteella en voi olla hyväksymässä tällaista tarpeetonta metsien museointia ja elintärkeitten työpaikkojen viemistä. Tämän vuoksi tulenkin esittämään lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä, että Ystävyyden puistoa koskeva lakiehdotus hyväksyttäisiin hallituksen esittämässä alkuperäisessä muodossa.

Ed. Paasio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Valli (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Valiokunta oli yksimielinen tehdessään laajennusesityksen, eli ed. Heikkinen ei kertonut koko totuutta tästä asiasta.

Ed. Heikkinen kyllä sotkeutui lillukanvarsiin, kun hän puhui laajennusalueesta. Se on 8 prosenttia koko Ystävyyden puisto -alueesta, siis 1 650 hehtaaria vastaan yli 20 000:ta hehtaaria. Itse asiassa koko puheenvuorostahan kävi selvästi kyllä ilmi, että hän periaatteessa vastustaa koko hanketta, koska se on Kainuun metsien museoimista.

Heikkisen puheenvuorohan merkitsee myös sitä, että hän antoi selvän epäluottamuslauseen valiokunnassa oleville keskustankin edustajille, jotka taatusti ovat asiantuntijoita kuunnellessaan päätyneet tähän ratkaisuun, että on syytä laajentaa tuota aluetta.

Mielenkiintoista onkin äänestyksessä nähdä, kuinka moni keskustan edustaja yhtyy Heikkisen tekemään esitykseen. Eiköhän siinä keskustan vihreyteen saata tulla melkoinen lommo, jos suuri joukko tähän yhtyy. (Ed. Pekkarinen: Tälläkö sitä mitataan?) — Tällä mm. sitä mitataan. Se on eräs konkreettinen esimerkki.

Kun ed. Heikkinen puhui siitä, että eduskunnan mietintöön liittyvillä ponsilla ei ole mitään merkitystä, niin valiokunta on todella tässä asiassa pyrkinyt tekemään ponnet mahdollisimman tiukoiksi. Katsokaa tekstiä! Siellä lukee, että edellyttää sitä ja edellyttää tätä. Olemme todella harkinneet ja pyrkineet toimimaan sillä tavalla, että Kuhmo saisi korvaavat työpaikat. Eivät ne varmasti ole metsurityöpaikkoja vaan tutkimus- ja opastuskeskukseen tarvitsemme työpaikkoja, joista varmasti osa on kyllä metsureitakin, ja ilmeisesti muitakin työntekijöitä siellä tarvitaan. Nyt on sitten mielenkiintoista katsoa, kuinka paljon niitä tulee.

Ed. Heikkinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan hyvin voimakkaasti torjua ed. Vallin väitteen, että olisin vastustamassa tätä hanketta. Nimenomaan puheenvuoroni ensimmäisessä lauseessa korostin, että Ystävyyden puisto on kansallisesti ja kansainvälisesti tärkeä hanke, ja tämä tulisi vain hyväksyä siinä muodossa kuin hallitus esitti alkuperäisesti. Tätä on eduskuntakäsittelyvaiheessa ilmeisesti poliittisten tavoitteiden mukaisesti on lähdetty laajentamaan.

Ympäristöministeri Bärlund: Arvoisa puhemies, värderade talman! On todettu, että Ystävyyden puisto -hanke on tärkeä. Se on tietysti enemmän kuin tärkeä, se on ainutlaatuinen kansainvälisenä yhteistyökohteena. Siinä suhteessa toivoisi tietysti, että eduskunta mahdollisimman yksimielisesti ja vähin erimielisyyksin voisi tähän yhtyä, koska on kysymys hyvin keskeisestä yhteistyökohteesta nimenomaan Neuvostoliiton kanssa ympäristönsuojelussa.

Sen voi sanoa, kun on keskusteltu korvaavista työpaikoista ja ylimalkaan Ystävyyden puiston toimintaedellytyksistä, että ympäristöministeriö tulee esittämään ensi vuoden valtion tulo- ja menoarvioon merkittäviä määrärahoja myös henkilökunnan saamisek-

si Ystävyyden puiston tutkimus- ja muuta toimintaa varten, joten työ korvaavien työpaikkojen saaminen tälle alueelle on jo lähtenyt liikkeelle.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Silloin kun hallituksen esitys Ystävyyden puisto -laiksi oli esittelyssä, käytin varsin perusteellisen puheenvuoron, jossa toin esille sen, että juuri sillä tavalla, kuin luonnonsuojelualueitten rajaamistoimikunta aikoinaan ehdotteli, pitäisi Ystävyyden puistoon suunniteltu Elimyssalon luonnonsuojelualue laajentaa rajoiltaan luoteessa ja lännessä oleviin teihin saakka ja lisäksi harkita, että siinä olisi mukana myös läheisiä pieniä suoalueita.

Nyt varsin värikkäitten vaiheitten ja varsin syväluotaavan keskustelun jälkeen laki- ja talousvaliokunta on yksimielisesti päätynyt tälle kannalle, joka tarkoittaa sitä, niin kuin äsken käytetyissä puheenvuoroissakin on käynyt ilmi, että myös sekä opposition että hallituksen kansanedustajat ovat olleet tästä asiasta yksimielisiä, että näin juuri tulee tehdä.

Ministeri Bärlund toi äsken varsin etevästi esille sen, että laki- ja talousvaliokunnan tutkimus- ja opastuskeskuksen resursointia koskeva ehdotus jo ympäristöministeriön taholta johtaa toimenpiteisiin, eli tällä tavalla ministeri Bärlund jo kumosi sen ed. Heikkisen äsken esittämän väitteen, että tällainen valiokunnan edellyttämiskannanotto olisi merkityksetön.

Arvoisa puhemies! Minä keskityn kin aivan lyhyesti kommentoimaan ed. Heikkisen äsken esille tuomia eräitä näkökohtia. Ensimmäinen koskee sitä, että hän totesi, että tämä laajennus Elimyssalon luonnonsuojelualueeseen, 1 650 hehtaaria, on pois talouskäytöstä. Hän ajattelee asiaa aika suppeasti, näin täytyy sanoa.

Jos minä olisin Kuhmon kaupungin virkamies ja edistämässä Kuhmon kaupungin toimia mm. matkailun alalla, niin toki käyttäisin tätä laajennusta matkailullisesti erittäin tehokkaasti hyväksi. Nyt pystytään suoraan maanteiltä ohjaamaan matkailijat merkityille reiteille, opastamaan heidät niille alueille, missä he voivat nähdä jaloja metsäpeuroja, nehän viettävät kesänsä juuri tuolla alueella. Näin on luotu nimenomaan metsäpeuroille laajempi elinympäristön valintamahdollisuus. Tämä on erinomainen lisämahdollisuus. Jokaista matkailijaa varten Kuhmon kaupunki on satsannut valtavasti varoja luomalla yöpymispaikkoja, ja tietysti matkailijoille pitää saada jotakin ohjelmapalvelua. Tässä tarjoutuu erinomainen mahdollisuus tähän.

Kun jätetään luonnonsuojelulliset näkökohdat sivuun, siinä rinnalla arvioitaviksi, niin jo tältä kannalta luulisi Kuhmon kaupungin olevan varsin innostunut asiasta, kun tämmöinen mahdollisuus eduskunnan toimesta kohta tarjotaan.

Minä en lainkaan ymmärtänyt sitä, että ed. Heikkinen sanoi, että tässä on otettu jokamiehen oikeuksia pois. Eihän tällä tavalla ole käymässä. Kysymys on sellaisesta luonnonsuojelualueesta, missä jokamiehen oikeuksia toki varmasti tulee ohjesäännön mukaisesti olemaan käytettävissä.

Sitten hän puhui yhdeksän työpaikan menettämisestä laajennuksen tuloksena. Nehän voivat olla vain metsurityöpaikkoja. Nyt on vain sillä tavalla käytännössä, että Kuhmon kaupunki ja sen alueella toimiva hoitoalue ovat hyväksyneet harvestereiden käytön metsätöissä. Jokainen uusi harvesteri vie kymmenen metsurityöpaikkaa mennessään, eikä tätä ole vastustettu lainkaan. Logiikka jollakin tavalla pettää tässä ajattelussa, mutta on tietysti totta, että metsurit tuskin tulevat pyrkimäänkään kaikkiin niihin tehtäviin, jotka opastus- ja tutkimuskeskus tarjoaa, kun se käynnistyy.

Asioita pitää nähdä, arvoisa ed. Heikkinen, vähän laajemmin ja vähän modernimmin kuin te nyt viime aikoina olette osoittanut ajattelevanne.

Tällä on, niin kuin ministeri Bärlund aivan oikein äsken totesi, merkittävä kansainvälinen rooli. Neuvostoliiton osapuoli on hommansa jo hoitanut kuntoon. Kostamuksen laaja luonnonsuojelualue, osa Ystävyyden puiston kokonaisuutta, on aloittanut toimintansa. Se on siltä taholta resursoitu, sillä on pysyvä henkilökunta ja yhteydet Suomen puolelle. Nyt on kysymys siitä, että Suomi hoitaa osuutensa. Silloin kun Suomen osuudesta aikoinaan sovittiin, ymmärtääkseni puhuttiin varsin laajasta luonnonsuojelualueesta Suomen puolella. Nyt syntyvä ratkaisu on eräänlainen tilkkutäkki, mutta hyvä niinkin. Pääasia, että tämä kokonaisuus lähtee nyt toivottavasti mahdollisimman yksimielisesti eteenpäin.

Ed. Koistinen: Herra puhemies! Kun kyseessä olevaa lakia on erittäin yksimielisesti niin sitä valmistelleessa työryhmässä, Kuhmon kaupungissa kuin myös hallituksessa alkuperäistä tekstiä työstettäessä valmisteltu, oli ihmeellistä, että valiokuntakäsittelyn aikana yhtäkkiä tilanne muuttuikin. Kuten olemme voineet monelta eri taholta havaita, tämä tuli ilmeisesti politiikan pelinappulaksi. Ne perustelut, mitä täälläkin on esitetty ja mitä aikaisemmin olemme kuulleet esitettävän tästä asiasta, ovat aika heppoisia.

Ed. Valli, kun valiokunnan yksimielisessä mietinnössä aivan oikein monessa kohdin sanotaan, että valiokunta "edellyttää", miksei sitten pantu seuraavaankin kohtaan "edellyttää", vaan valiokunnan mielestä "on tärkeätä, että Ystävyyden puistoon liittyviä asioita suunniteltaessa ja käsiteltäessä paikallisten järjestöjen ja asukkaiden kannanotot otetaan riittävästi huomioon"?

Mielestäni nimenomaan tämän kohdan olisi myös pitänyt olla ponnen muodossa, jos vähänkään ajatellaan sitä, että todella halutaan ottaa paikallisten asukkaiden ja järjestöjen mielipiteet edes vastaisuudessa huomioon.

Kannatan Ystävyyden puiston perustamista, mutta tulen yksityiskohtaisen käsittelyn aikana kannattamaan ed. Heikkisen tekemiä muutosesityksiä.

Ed. Valli: Herra puhemies! Tämä alue on metsähallituksen omistamaa maata, ja uusia työpaikkoja tehdään vain valtion päätöksillä. Sen sijaan puiston järjestyssäännöistä ja muista asioista on syytä kyllä neuvotella paikallisten asukkaiden ja järjestöjen kanssa. Sen takia myös ponnen sanamuoto on tämän sisältöinen.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ed. Koistisen äskeistä mielipidettä, niin tulin hyvin vakuuttuneeksi siitä, että kyllä vihreät ja kepulaiset ovat ihan erilaisin odotuksin lähteneet eduskuntatyöhön oppositiostakin käsin. Ed. Koistiselle oli järkytys, että mennään hallituksen esitystä valiokunnassa muuttamaan poliittisin perustein. Me täällä vihreiden joukossa lähdemme juuri siitä, me menemme poliittisin perustein muuttamaan ja toivomme, että kaikki hallituksen esitykset mahdollisimman pikaisesti muuttuvat meidän kannallemme.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 1 §:n 2 momentti kuuluisi: "Ystävyyden puistoon, jonka pinta-ala on noin 20 400 hehtaaria, kuuluvat 2—4 §:ssä mainitut luonnonsuojelualueet."

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Heikkinen ed. Koistisen kannattamana ehdottanut, että 2 momentti hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Heikkisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 73. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Heikkinen: Herra puhemies! Ehdotan, että 2 §:n 1 kohta hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa: "Elimyssalon luonnonsuojelualue, jonka pinta-ala on noin 5 400 ha;"

Ed. Koistinen: Arvoisa puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Heikkinen ed. Koistisen kannattamana ehdottanut, että 1 kohta hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Heikkisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 97 jaa- ja 28 ei-ääntä; poissa 74. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3—10 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi ammatillisista opettajankoulutuslaitoksista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 166/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 36

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 36. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Jääskeläinen: Herra puhemies! Merkittävänä edistysaskeleena ammatillisen koulutuksen arvostuksen kannalta on pidettävä hallituksen esitystä laiksi ammatillisista opettajakoulutuslaitoksista sekä nimenomaan sivistysvaliokunnan siitä antamaa mietintöä. Hallitushan lähti esityksessään siitä, että ammatillista opettajankoulutusta annettaisiin kahdessa suomenkielisessä opettajakorkeakoulussa sekä muissa ammatillisten oppilaitosten opettajankoulutusosastoissa, minkä sivistysvaliokuntakin välivaiheen järjestelynä hyväksyy.

Valiokunnan yksimieliseen mietintöön sisällyttämä edellytys parlamentaarisen komitean pikaiseksi asettamiseksi kartoittamaan maamme opettajankoulutusta kokonaisuudessaan on selvänä osoituksena siitä, että ammatillisen opettajankoulutuksen alueella vallitsee aivan ilmiselvä epäsuhde opettajankoulutusyksiköiden välillä.

Tasa-arvosta, johon ainakin itse pyrin, ei tällä alueella käsiteltävänä olevan lain voimaanastuttua voida puhua. Niiden muiden opettajankoulutusosastojen asema, jotka luetellaan voimaantulopykälässä, on järjestettävä tasapuolisesti huomioon ottaen koulutuksen vaativuus ja työn ja koulutuksen arvostus. Melko nurinkurinen tilanne vallitsee esimerkiksi kauppaopettajien pedagogisen koulutuksen osalta. Kauppaopettajathan ovat miltei sataprosenttisesti kandidaattitasoisen yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneita, mutta heidän opettajankoulutuksensa annetaan ei suinkaan opettajakorkeakoulussa, kuten pitäisi, vaan ammatillisen oppilaitoksen opettajankoulutusosastolla.

Vahvat perustelut parlamentaarisen komitean asettamiseksi tilannetta kartoittamaan ovat siis olemassa. Kauppaopettajien kaltainen tilanne vallitsee myös muilla keskeisillä opetuksen alueilla kuten tekniikassa, terveydenhuollossa, kotitaloudessa, kotiteollisuudessa, maataloudessa, puutarhataloudessa ja metsätaloudessa. Näidenkin alojen opettajankoulutus on muutettava korkeakoulutasoiseksi.

Parhaan mahdollisen pedagogisen valmiuden saavuttamisen varmistamiseksi valiokunta lisäsi hallituksen esitykseen uuden pykälän, jonka mukaan opettajankoulutukseen liittyvä pedagoginen koulutus tapahtuu kiinteässä yhteistyössä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Pykälän sisältämä velvoite on mielestäni suuri haaste niille yliopistoille ja korkeakouluille, jotka lähtevät mukaan ammatillisten oppilaitosten opettajankoulututa järjestämään.

Ed. Renko: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys opettajankoulutuslaitoksiksi ammatilliselle puolelle on ihan oikean suuntainen, mutta se on riittämätön. Keskusta ei tähän kuitenkaan ole jättänyt vastalausetta, koska saimme valiokunnassa yksimie-

lisesti hyväksyttyä ponnen, että edellytetään, että "hallitus pikaisesti asettaa parlamentaarisen komitean kartoittamaan maamme opettajankoulutuksen uudistustarpeita kokonaisuudessaan". Miksi tämä ponsi on tarpeen? Se on lähinnä sen takia, että tällä lailla nostetaan kaksi opettajankoulutuslaitosta muitten yläpuolelle. Meillä on pitkälti toistakymmentä ammatillista alaa ja niillä jokaisella oma opettajankoulutusorganisaationsa. Tällöin osa näitten muitten alojen asemasta alentuu tämän lain myötä.

Kuitenkin, kun sivistysvaliokunnan ja todennäköisesti eduskunnan tahtokin on, että maamme ammatillisen koulutuksen tasoa nostetaan, niin ei voi olla oikein, että teemme pysyviä lakeja niin, että opettajankoulutuksen taso organisatorisesti laskee. Tässä on lähinnä kysymys opettajaopistojen aseman muuttumisesta osastoiksi, ja se on tason laskua. Keskusta ei hyväksynyt tason laskua ja edellytti, että mahdollisimman pikaisesti myöskin kaikki muut ammatilliset alat otetaan kokonaistarkastelun kohteeksi ja suoritetaan jatkossa perusteellinen vertailu eri alojen opettajanvalmistuksen osalta niin, että tuloksena on opettajanvalmistuksen tason ja koulutuksen sisällön tason nosto. Vain tätä kautta voimme nopeasti vaikuttaa ammatillisen opetuksen tasoon koulujen sisällä, voimme kohdistaa myöskin tason nostovaatimuksen koulujen opetussisältöihin ja opetukseen ja sitä kautta hyödyntää tulevan työvoiman ammattitaidon tasoa.

On hyvä, että valiokunnan kannanotossa todetaan, että valiokunta näkee lain väliaikaisena, ja sellainen sen tulee ollakin. Vetoan vielä hallituspuolueisiin, että valiokunnan yksimielinen kannanotto parlamentaarisen komitean perustamisesta pannaan mahdollisimman pian toimeen — sehän on tämänjälkeen hallituksen käsissä — niin, että siinä myös huomioidaan erikoisalat, jotka varsin hajautetusti toimivat. Näillä aloilla on hyvin pieniä opettajankoulutusyksiköitä, ja pieninä erikoisaloina mainitaan mm. maa- ja metsätalous, kalatalous, koti- ja laitostalous, käsi- ja taideteollinen opetus sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoalan opetus.

Maamme on 5 miljoonan asukkaan maana varsin tiheä korkeakoulu- ja yliopistoverkoltaan. Kun kysymys on opettajankoulutuksesta, niin pedagogiset opinnot suoritetaan yliopistoissa. On selvää, että me emme voi tehdä yhtä paljon opettajanvalmistusyksiköitä kuin on eri ammattialoja. Todennäköistä on, että ratkaisu tulee hakea siltä pohjalta, että sukulaisalat muodostavat yhteiset opettajanvalmistuslaitokset, ja ne ovat kiinteässä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Lähtökohtana tulee nykyaikana olla, että kaikki ammattialat tasollisesti nostetaan lähemmäs korkeakouluopintoja kuin ne tällä hetkellä opettajaopistoina ovat.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—5 §, 1 luvun otsikko, 6—13 §, 2 luvun otsikko, 14 ja 15 §, 3 luvun otsikko, 16—20 §, 4 luvun otsikko, 21 ja 22 §, 5 luvun otsikko, 23—25 §, 6 luvun otsikko, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 42 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä kolmannen lakiehdotuksen 1, 8 ja 13 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi puolustusvoimista annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 211/1989 vp.
Puolustusasiainvaliokunnan mietintö n:o 1
Suuren valiokunnan mietintö n:o 37

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 37. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Tämän asian tiimoilta varmasti ensi tiistaina käydään perusteellisempaa keskustelua. Kun havaitsin puolustusministerin äsken pistäytyneen salissa, niin sen jälkeen kävin pyytämässä puheenvuoron esittääkseni pari kolme näkökohtaa.

Edellisessä istunnossa kiinnitin huomiota siihen, että hallituksen esitystä on heikosti

valmisteltu. Tältä osin esitän pari esimerkkiä aiemman lisäksi. Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan siihen, että asevelvollisuusasioihin liittyviä palveluja tultaisiin siirtämään rajavartiolaitokselle ja poliisille. Valiokunnan kokouksen yhteydessä herätti hämmästystä, että sisäasiainministeriötä, jonka alaan mainitut instanssit kuuluvat, ei ollut lainkaan valmisteluissa kuultu.

Toinen seikka, johon kiinnitän huomiota, on se, että pääesikunnan käsityksen mukaan perustettavat maanpuolustusalueet tulevat johtamaan koulutusta, se on siis niiden tehtävä. Mutta hallituksen esityksen 5 §:n mukaan ne muodostetaan lähinnä poikkeusolojen suunnittelua ja johtamista varten. Tämä on se näkökohta, johon ed. Björklund edellisessä istunnossa kiinnitti huomiota.

Edelleen totean, että hallituksen esityksen perustelut ja sittemmin valitun puolustusvoimien johtamis- ja hallintojärjestelmän uudistuksen alueellista organisaatiota selvittäneen työryhmän raportti ovat keskenään aika paljon ristiriidassa.

Herra puhemies! Totean lopuksi, että pyysin puheenvuoron myös osaksi sen johdosta, että tiedotusvälineissä näyttää yleensä olevan sellainen käsitys, että ellei toisen käsittelyn yhteydessä tehdä muutosesityksiä, niin hallituksen esitys on tullut yksimielisesti hyväksyttyä. Mutta näinhän nyt ei tapahdu, koska kolmannessa käsittelyssä tulevat esiin tämän esityksen hylkäämistä tarkoittavat ehdotukset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 4 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys n:o 45 laiksi rintamasotilaseläkelain 9 a §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä todetaan, että tässä ehdotetaan korotettavaksi rintamasotilaseläkelain mukaista ylimääräistä rintamalisää 12,5 prosentista 17,5 prosenttiin kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Tämä mielestäni antaa totuudenmukaisen kuvan siitä, mistä tässä hallituksen esityksessä nyt on kysymys. Mutta kun kuuntelimme ministeri Miettistä eilen täällä salissa, niin syntyi aivan toisenlainen kuva. Hän ilmoitti, että hallitus esittää ylimääräisen rintamalisän kolminkertaistamista.

Mitä tällä on saatu aikaan, että hallitus näin mahtipontisesti esiintyy tässä asiassa? Sillä on saatu aikaan sekaannusta rintamamiesten piirissä, jotka nyt odottavat, että todella kolminkertainen markkamäärä tulee ylimääräistä rintamalisää. Jos asiaa tarkastellaan tämän hetken tilanteesta, jolloin ylimääräinen rintamalisä on 7,5 prosenttia lisäosan määrästä ja korkeintaan 137 markkaa ja verrataan sitä siihen hallituksen lupaukseen, että se tulee ensi vuonna nousemaan 22,5 prosenttiin eli kolminkertaiseen markkamäärään, niin siltä osin tämä tietysti pitää paikkansa, että näin hallitus on luvannut tehdä.

Mutta kun eduskunta on jo hyväksynyt viime syksynä lain, jossa on päätetty korottaa hallituksen esityksestä rintamalisää 12,5 prosenttiin ja eduskunta vielä aikaisti tätä niin, että se tulee voimaan elokuun alusta, niin tämä antaa selvästi harhaanjohtavan kuvan, koska kyllä rintamaveteraanit ovat seuranneet, millä tavalla eduskunta on jo aikaisemmin käsitellyt tätä asiaa. Tässä mielessä hallituksen kannalta ei ole ollenkaan edullista, että se näin mahtipontisesti on tässä liikkeellä antaen harhaanjohtavan kuvan siitä, mitä tämä maaliskuussa tehty päätös merkitsee. (Ed. Anttila: Se on sitä politiikan uskottavuutta!) —Paremminkin se on epäuskottavuutta. Se lisää politiikan epäuskottavuutta.

Me kannatamme tietysti, että ylimääräistä rintamalisää korotetaan. Varmasti muistaen sen keskustelun, mitä valiokunnassa joulun alla käytiin, opposition taholta löytyy valmiutta tehdä suuremmat korotukset jo välittömästi tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä eikä odottaa erillistä hallituksen esitys-

tä ensi vuodeksi. Tämä antaisi jo uskottavamman kuvan siitä, että hallitus on todella vakavasti esittänyt tämän ehdotuksensa.

Kun tätä asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin nousi esille eräs ongelma. Tämä kirjattiin valiokunnan mietintöön. Pitää selvittää, että ei käy niin, että henkilön nettotulo on pienempi kuin pienemmän työeläkkeen saajalla, kun pienempi työeläkkeen saaja tulee saamaan suuremman ylimääräisen rintamalisän, joka on verotonta. Tämä voi siis johtaa tällaiseen tilanteeseen, että suuremman työeläkkeen saajan nettotulo kokonaisuutena on pienempi kuin pienemmän työeläkkeen saajan. Ymmärrän hyvin sen, ettei tämäkään tulos ole toivottava, vaan näistä pitäisi vähintään jäädä samanlainen nettotulo. Jotta asia ratkaistaisiin niin, että tällaista ongelmaa ei tule, niin asiaa on tarkkaan pohdittava.

Mutta uskoisin kyllä, että kun nyt on jo melkein puoli vuotta kulunut siitä, kun valiokunta tätä syksyllä käsitteli, niin valiokunnan mietinnön mukaisesti tätä asiaa on selvitetty ja toivon mukaan myös löydetty jo ratkaisu siihen, millä tavalla pykälä tulisi kirjoittaa. Jos ei hallitus löydä valmista pykälää, niin rohkenen puhua oppositioryhmien puolesta yhteisesti, että me varmasti etsimme sellaisen muodon, millä tämä asia voidaan hoitaa niin, että ongelmia ei tule ja rintamaveteraanien ylimääräistä rintamalisää voidaan nostaa. Mehän olimme jo syksylläkin valmiit korottamaan tämän 30 prosenttiin lisäosasta.

Jos me nyt katsomme, minkälaisista markkamääristä on kysymys kokonaisuutena, niin hallituksen korotusesitys jättää pelkän kansaneläkkeen varassa olevan rintamaveteraanin vielä varsin matalalle tasolle. Tällä hetkellä eläkkeensaajapuolison kakkoskuntaryhmän täysi kansaneläke on vain 1 791 markkaa, ja siihen lisättynä 319 markkaa elokuun alusta ylimääräistä rintamalisää ja 189 markkaa rintamalisää nostaa kokonaiseläkkeen vasta noin 2 300 markan tasolle. Se on varsin matala taso tämän päivän elinkustannuksilla. Asumistuki voi tietysti vähän tätä auttaa, mutta meillä on edelleen hyvin paljon ongelmia asumistuessa. Läheskään kaikki eläkeläiset, nimenomaan omassa mökissä tai omakotitalossa asuvat, eivät saa asumistukea.

Näin ollen niin rintamaveteraanien kuin myös usein heidän puolisoidensa aseman parantamiseksi tulisi kansaneläkkeisiin tehdä selvä tasokorotus rintamalisien korotuksen lisäksi. Esitämme siis, että rintamalisiä korotetaan enemmän, mutta tarvitaan myös tasokorotus pelkkään kansaneläkkeeseen. Meillä on yli 200 000 eläkeläistä, jotka saavat pelkkää kansaneläkettä, ja luulen, että hyvin moni näistä on juuri rintamaveteraanin puoliso, jolla ei ole muuta eläketuloa. Rintamaveteraaneillahan tietysti työeläkkeetkin ovat jääneet pieniksi juuri sen takia, että heillä on mennyt monta vuotta sodassa eikä eläkettä ole kertynyt.

Herra puhemies! Mielestäni tämä ei ole sellainen asia, mistä kannattaisi kauheasti kiistellä, vaan todella, niin kuin eilisellä kyselytunnilla tuli esille, tämä asia tulisi nyt jo hoitaa. Jo nyt tämän asian hoitaminen on siirtynyt liian pitkälle, ja ilmeisesti juuri sen takia nyt vasta on ryhdytty toimiin, kun monen kohdalla tämä asia on jo ratkennut.

Rintamaveteraanien ja kaikkien pienituloisten eläkkeet tulee saattaa sellaiselle tasolle, että niillä tänä päivänä Suomessa tulee toimeen. Mielestäni vähimmäistaso on tuo 3 000 markkaa.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen puhui ihan hyvää asiaa, ja voin yhtyä hänen mielipiteeseensä. Mutta muistutan tässä, että ylimääräinen rintamalisähän on alun perin tehty juuri vaikeimmassa asemassa olevien rintamaveteraanien taloudellisen tilanteen parantamiseksi. Rintamaveteraaneista 70 000 on naisia, naisveteraaneja. Heistä 50 000 saa ylimääräistä rintamalisää, joka on siis verotonta. Kyllä myös omassa eduskuntaryhmässäni on ollut kovasti haluja ja tahtoa nostaa enemmän tätä ylimääräistä rintamalisää, mutta toistaiseksi se ei ole onnistunut.

Kun se ensi vuonna nostetaan kolminkertaiseksi, saavutetaan se taso, mitä sotaveteraanien neuvottelukunta on toivonut. Maksimi on silloin 500 markkaa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harja puheenvuorossaan tunnusti sen, että kokoomuksen eduskuntaryhmässä on ollut halua rintamalisän tuntuvaankin korottamiseen. Ihmettelen vain, miksei kokoomuksen eduskuntaryhmä ole käytännössä tätä toteuttanut, koska

rahasta ei ainakaan ole kyse eikä puute. Tänä vuonna hallitus käsittääkseni kerää valtiolle ylijäämiä miljarditolkulla, ja käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä puhutaan vaatimattomista 42 miljoonasta ja 100 miljoonasta markasta, eli kyse on poliittisen tahdon puutteesta. Tämä on valitettavasti asia, jonka aika hoitaa liian nopeasti; ei tarvita poliittista tahtoa hetken päästä.

Ed. Ala-Harja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttila, todella näin on, että pulaa on poliittisesta tahdosta, mutta tämä poliittinen tahto on vähitellen paranemassa ja saamme näitä hyviä ajatuksia eteenpäin.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Hallitus kuulutti todella 13. maaliskuuta tänä vuonna hyvin näkyvästi, että nyt ylimääräinen rintamalisä on päätetty korottaa. Sitten on odoteltu, milloin se lakiesitys tänne eduskuntaan tulee, koska se lainmuutoksen edellyttää. Nyt se on meillä käsittelyssä ja on siis noin kaksi kuukautta mennyt siitä, kun päätös tästä syntyi hallituksessa sen kunniaksi tai muistoksi, että talvisodan päättymisestä oli kulunut 50 vuotta.

Nyt voin ymmärtää, miksi tässä on menetelty näin hitaasti eli tämä esitys on meillä vasta nyt käsittelyssä. Tähän esitykseen sisältyy sellaisia kohtia, jotka ovat aika lailla, en nyt voi sanoa, että ristiriidassa, mutta erittäin vaikeasti selitettävissä sen informaation kanssa, mitä hallitus antoi silloin maaliskuun puolivälissä. Hallituksen esitys lupaa elokuun alusta korotuksen 17,5 prosenttiin maksettavan kansaneläkkeen lisäosan määrästä. Korotusta luvataan sitten lisätä ensi vuonna, ei sanota milloin, mutta joskus ensi vuonna, tavan mukaan ilmeisesti joulukuun alussa, eli se kolminkertaistuminen jää hyvin kauas. Kun puhutaan kolminkertaistumisesta, sitä verrataan siihen, mikä on nyt voimassa oleva, eli ei oteta huomioon sitä muutosta, jonka eduskunta jo viime syksynä kuitenkin hyväksyi.

Nämä epämääräisyydet tiedottamisessa ovat kyllä aika kohtuuttomia, kun ne koskettavat tällaista asiaa kuin ylimääräistä rintamalisää ja niitä ihmisiä, jotka ovat vuosikymmeniä odottaneet tätä etuutta, joka viime vaalikaudella 1986 alulle pantiin ylimääräisen rintamalisän muodossa.

Siis 50 vuotta on kulunut talvisodan päättymisestä, kolme vuotta on kulunut Holkerin hallituksen valtaan tulosta, ja nyt epämääräisin lupauksin ensi vuonna luvataan korottaa tätä sitten siihen tasoon, mikä merkitsee nyt voimassa olevan kolminkertaistamista, joka sittenkin on varsin vaatimaton, kun ajatellaan niitä uhrauksia, mitä asiaan sisältyy.

On todella syytä, että tämä nyt nostettaisiin jo elokuun alusta tänä vuonna sinne 30 prosenttiin, ennen kuin he ovat poissa, joille tämä etu kuuluu. Me kannatimme jo viime syksynä nostamista 30 prosenttiin ja vaadimme sitä edelleen.

Hallitus on hitaasti tulossa mukaan eikä lupaakaan nostamista sinne asti. Kuitenkin kerrotaan, että Suomi on maailman kahdeksanneksi rikkain valtio. Miksi se on sellainen? Perussyy on se, että meillä on vapaus, itsenäisyys ja raskaat uhraukset, jotka on sen puolesta annettu ja tehty. Kun tähän on päästy, niin nyt on korkea aika tämä myös tunnustaa lainsäädännössä ja varojen käytössä.

Tämä esitys on siis oikean suuntainen, mutta edelleen riittämätön. Toivoisin, että valiokunta voisi hallituksen myötävaikutuksella siirtää ensi vuodelle epämääräisesti luvatun korotuksen tälle vuodelle, jolloin se olisi konkreettinen ja selkeä eikä uuden hallituksen ajalle jäävä tavoite.

En voi tässä yhteydessä olla puuttumatta hieman eiliseen keskusteluun, kun täällä puhuttiin eläkeasioista. Niin ylimääräistä rintamalisää saavat kuin ne eläkkeensaajat, joista eilen puhuttiin, pelkän kansaneläkkeen varassa elävät tai sitten vain hyvin pientä työeläkettä saavat, elävät hyvin niukkojen tulojen varassa. Alimmat kansaneläkkeet ovat, niin kuin äsken kuulimme, 1 791 markkaa kuukaudessa. Kun tällä tasolla on eläkkeitten alapää ja tällaisia eläkkeensaajia meiltä löytyy, niin tuntui todella järkyttävältä, kun täällä kuultiin, että kulutustutkimukset osoittavat, että eläkeläispariskunnan tarve ei ole niin ja niin suuri, vaan heiltä voidaan solmitun avioliiton tähden alentaa eläkettä yhteensä jopa lähes 700 markkaa kuukaudessa. Olkoot minkälaiset tutkimukset perusteena tahansa, niin tämä tuntuu järkyttävältä, kun nämä ihmiset joutuvat elämään alle 2 000 markan kuukausieläkkeen varassa tässä, kuten äsken totesin, maailman

kahdeksanneksi rikkaimmassa, mutta ehkä maailman kalleimmassa maassa, ainakin pian meillä se on.

Kysymys siis on niin ylimääräisissä rintamalisissä kuin näissä aviopuolisoita koskevissa asioissakin kaikkein pienimpien eläkkeiden varassa elävistä ihmisistä. Hävettää olla kansanedustajana, kun näihin asioihin ei ole tulossa tämän reilumpaa muutosta, että näiden ihmisten työtä arvostettaisiin enemmän kuin tänä päivänä tapahtuu.

Erityisesti veteraaneille kuuluu arvostus; mutta sen lisäksi myös kotityötä tehneille ja tekeville kuuluu se arvostus ja palkkio, että he saisivat sekä eläketurvan että muun sosiaaliturvan; että he, jotka ovat nyt eläkkeellä eivätkä ole tehneet ansiotyötä, saisivat kotona lasten kasvattamisesta ja muista kotitöistä johtuvan riittävän eläketurvan. Eikä maksettaisi vajaan 2 000 markan kuukausieläkettä, mitä häpeällistä tapahtuu tänä päivänä tässä maassa.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tulee esittämään ja ajamaan valiokunnassa ja täällä jatkossa, että ylimääräinen rintamalisä nostettaisiin heti 30 prosenttiin.

Ed. Westerlund merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

7) Hallituksen esitys n:o 46 laeiksi työttömyysturvalain 22 §:n ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä laiksi koulutus- ja erorahastosta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaalivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Puhumme edelleen pienituloisimmista ihmisistä, kun käsittelemme hallituksen esitystä työttömyysturvalain muuttamisesta. Tällä hetkellä työttömyysturvan peruspäiväraha on 95 markkaa, ja kun sitä maksetaan viideltä päivältä viikossa, niin kokonaiskuukausitulo on noin 2 000 markkaa. Nyt hallitus ehdottaa tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti, että tähän tehdään 2 markan tasokorotus heinäkuun alusta alkaen. Se on naurettava korotus! Heinäkuun alusta tulee myös indeksikorotus, ja nämä yhdessä merkitsevät sitä, että tämän esityksen mukaisesti työttömyysturvan peruspäiväraha, siis täysi peruspäiväraha, nousisi 103 markkaan päivältä.

Indeksikorotus on vähän parempi yleensä kuin muut indeksikorotukset, koska sosiaalivaliokunnan toimesta perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta nämä sidottiin palkkaindeksiin, mutta siitä huolimatta peruspäiväraha edelleen antaa kuukaudessa bruttona tämän uuden 103 markan mukaan laskettuna noin 2 200 markkaa, ja siitä menee kuukaudessa noin 300 markkaa veroa, eli käteen jää vain 1 900 markkaa suurin piirtein. Tämä on aivan liian pieni määrä työttömyysturvalle. Tällä ei tule toimeen tämän päivän Suomessa.

Meillä on laajennettu perusosa toimeentulotuessa, joka pelkästään se on jo 1 771 markkaa ykköskuntaryhmässä. Mutta laajennettu perusosa ei ole tarkoitettu kattamaan kaikkia työttömän kuluja niin kuin ei muidenkaan, jotka toimeentulotukea saavat, vaan sen lisäksi tulevat esimerkiksi asumiskustannukset ja muut suuremmat menot, esimerkiksi sairausmenot tai suuremmat vaatemenot. Tästä seuraa, että työttömyysturvan peruspäiväraha on niin pieni, että näillä henkilöillä, ainakin yksinäisillä henkilöillä, on käytännössä aina oikeus myös toimeentulotukeen.

Tätä asiaa me olemme jauhaneet täällä eduskunnassa niin monta vuotta kuin toimeentulotuki ja uusi työttömyysturvan peruspäiväraha ovat olleet voimassa, eli noin 1980-luvun puolivälistä alkaen. Me olemme jauhaneet siis sitä, että työttömyysturvan peruspäiväraha on liian pieni. Se johtaa siihen, että ihmiset joutuvat juoksemaan luukulta luukulle. Tämä asia on todistettu monella tavoin. Viimeksi sosiaalivaliokunta on saanut selvityksen tästä, kun me olemme käsitelleet työttömyysturvaa koskevaa Ilon sopimusta.

Sosiaalihallituksesta kerrottiin, että edelleen muistaakseni noin 30 prosenttia toimeentulotuen saajista on työttömiä. Kaikissa niissä instansseissa, jotka joutuvat näiden henkilöiden kanssa tekemisiin, eli työvoimatoimistossa, Kelan paikallistoimistossa ja sosiaalitoimistossa on yhdenmukaisesti havaittu, että suurin ongelma on juuri se, että työttömyysturvan peruspäivärahan taso on liian matala, ja tämä johtaa siihen, että näitä ihmisiä juoksutetaan luukulta toiselle. Sosiaalivaliokunta on tehnyt ties kuinka monta kannanottoa, että tämä asia pitäisi korjata, mutta edelleenkään hallitus ei ole ollut valmis tuomaan kunnollista tasokorotusta työttömyysturvan peruspäivärahaan.

Eduskuntaryhmien yhteisen perusturvatyöryhmän, joka viime kesäkuussa jätti kaikille eduskuntaryhmien puheenjohtajille yhteisen mietintönsä — siis tämä historiallinen työryhmä, jossa kaikkien eduskuntaryhmien edustajat olivat mukana — ensimmäinen esitys oli, että peruspäivärahan tasoa on korotettava niin, että nämä henkilöt eivät joudu juoksemaan luukulta toiselle saadakseen sen minimitason, mikä katsotaan tänä päivänä vähintään tarvittavan, jotta henkilö voisi jotenkin tulla toimeen. Tämähän on nyt sitten se toimeentulotuki, ja sekään ei toden totta tuo suurta toimeentuloa eikä anna mahdollisuutta mihinkään kulutusjuhlaan. Mutta nämä puheet eivät tunnu menevän hallitukselle perille, ja se on erittäin ikävää.

Erittäin ikävää on myös se, että kun tämä asia on nyt ollut tulopoliittisen ratkaisun osana, niin myöskään ammatilliset järjestöt eivät ole olleet valmiita pitämään heikoimmassa asemassa olevien työttömien puolta niin paljon, että tänne olisi saatu kunnollinen perusturvan korotus. Monien keskustelujen jälkeen SAK on asettunut tukemaan peruspäivärahan korotusta. Se oli vaikeata aluksi sielläkin, mutta nyt SAK:n linja on selvä: peruspäivärahaa tulee korottaa. Mutta ikävä kyllä erityisesti STTK ja Akava ovat olleet ne, jotka ovat aivan suoraan, avoimesti, valiokunnassa ilmaisseet kantanaan, että peruspäivärahaa ei tule korottaa. Tämä on ollut hämmästyttävä kannanotto näiden ammattiliittojen edustajilta, jotka kuitenkin edustavat parempipalkkaisia ihmisiä.

Sosiaalivaliokunnan toivon nyt tämän asian hoitavan kuntoon, jos vähänkään niillä puheilla, mitä valiokunnassa on viime vuosina on puhuttu, on katetta, eli kun asia valiokunnassa käsitellään, peruspäivärahaan tehdään kunnollinen tasokorotus. Ei riitä, että hallitus on luvannut ja tulopoliittiseen ratkaisuun liittyy 3 markan tasokorotus vuonna 1991. Nämä 5 markkaa eivät millään oleellisella tavalla muuta tätä ongelmaa, mitä edellä olen kuvannut päivärahan liian alhaisesta tasosta.

Valiokunta ei ole vielä antanut ulkoasiainvaliokunnalle lausuntoaan Ilon sopimuksesta, josta aikaisemmin mainitsin. Nykyinen taso ei vastaa Ilon sopimusta. Hallitus Ilon sopimuksen perusteluissa on jo todennut, että tämä viipunvaapun on sillä tasolla. Mielestäni on päivänselvää, että tämä ei yllä sille tasolle, mitä Ilon sopimuksessa on tarkoitettu.

Kun valiokunta oli Strassburgissa ja oli mahdollista keskustella Euroopan neuvoston sosiaaliasioita käsittelevien henkilöiden kanssa, jotka hyvin tuntevat sen terminologian — Euroopan neuvosto ei toimi yksin, vaan siellä aina tutkitaan myös Ilon sopimuksia, ne ovat läheisessä yhteydessä keskenään — niin kävi täysin selväksi, mitä on Ilon sopimuksessa termillä "tavallisen työläisen palkka" tarkoitettu. Sillä ei ole tarkoitettu alinta mahdollista työehtosopimuksen mukaista palkkaa, niin kuin hallitus yrittää väittää.

Myöskään peruselinkustannuksiin tarvittavana vähimmäismääränä ei millään voida pitää pelkkää laajaa perusosaa toimeentulotuessa. Niin kuin jo aikaisemmin totesin, se ei pidä sisällään asumiskustannuksia eikä esimerkiksi talvitakkia, jonka Suomessa jokainen sentään tarvitsee selviytyäkseen, vaikka nyt ilmasto näyttääkin lämmenneen.

Näillä perusteluilla, joita on vuosikausia täällä esitetty, ja niillä uusilla perusteluilla, mitkä ovat tämän talven aikana tulleet Ilon sopimuksen myötä, todella toivon, että jos eduskunta ja erityisesti sosiaalivaliokunta on tarkoittanut vakaviksi kaikki ne puheet, mitä siellä on puhuttu, ja kaikki ne ponnet ja lausumat, mitä on tehty, niin asia valiokunnassa korjataan ja tehdään kunnollinen tasokorotus työttömyysturvan peruspäivärahaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaalivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

8) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 (HE n:o 1)

9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 4 (HE n:o 252/1989 vp.)

10) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 10

11) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 11 (HE n:o 247/1989 vp.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto pidetään ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola